

ТОЛЕРАНТНІСТЬ ЯК ПРОФЕСІЙНА ЯКІСТЬ ПЕДАГОГА

Ю.Є.ХАЛЕМЕНДИК

Україна, м. Запоріжжя, Запорізький національний університет

Толерантність – поняття порівняно нове в суспільствознавстві, але вельми міцно вкорінене в західній політичній і моральній філософії.

У понятійно-термінологічному словнику з соціальної роботи толерантність розглядається як «один з керівних принципів соціальної роботи, визнання правомірності культурних, релігійних, расових та інших відмінностей між індивідами, терпиме ставлення до виявлення несхожості у зовнішньому вигляді, поведінці, ціннісних орієнтаціях»[5,с.139].

Етимологічне значення толерантності полягає в тому, що вона розуміється як здатність витримувати або чинити опір стресам, шкідливим діям навколишнього середовища, ліків, здатність витримувати і приймати іншого індивіда.

Особливий інтерес викликає спектр значень перекладу терміну tolerance (англ.), що зустрічається в англійському психологічному словнику: «придбана стійкість; межа стійкості (витривалість) людини; стійкість до стресу; стійкість до конфлікту; стійкість до поведінкових відхилень» [2].

Залежно від контексту смислові відтінки поняття «толерантність» різні. Якщо звернутися до семантики терміну tolerantia (лат.), то він виражає три пересічні значення: стійкість, витривалість; терпимість; допустиме відношення [2].

Отже, толерантність (лат. tolerans – терпимість) це – «прояв терпимості до чужих думок, вірувань, світоглядних уподобань, а отже, визнання за людиною права на власну думку, публічне її оприлюднення та доведення та доведення правомірності; спокійне, виважене ставлення індивіда до суджень інших людей» [4].

Розглянемо толерантне відношення як професійну властивість особистості викладача. Найважливішою умовою, що забезпечує своєрідність взаємодії в педагогічній діяльності, є характер відносин, який складається між всіма її учасниками. Ці відносини різноманітні, кожне з них має мотиваційно-ціннісний, когнітивний і емоційний компоненти. Серед всього різноманіття відносин центральне місце займає толерантне відношення педагога до суб'єктів навчально-виховного процесу.

Відзначимо, що для характеристики індивідуальних особливостей толерантності як професійної якості педагогів, виділяють наступні її параметри: об'єктивну віднесеність толерантності – диференційоване виявлення толерантності відносно різних об'єктів і впливів різноманітного типу; діапазон толерантності – індивідуально допустима кількість фруструючих впливів; фокус толерантності – типологічна характеристика, що позначає стилістичну близькість або до «відкритості», або до «резистентності», або їх баланс; стійкість толерантності – часова характеристика; динамічність толерантності – мінливість діапазону толерантності у часі та параметри цієї мінливості [1]. На нашу думку, зазначені параметри є взаємопов'язаними.

Важливими передумовами толерантності в міжособистісному спілкуванні педагогів вищої школи з'явилася інтеграція фундаментальних положень чотирьох областей психологічних досліджень: психології конфлікту; теорії людських потреб; проблеми соціальної ідентичності, а також теорій співладання (поведінки, що співладає), або копінгу. Запропонована Г.С. Кожухарем структурно-динамічна модель толерантності в міжособистісному спілкуванні включає опис: трьох рівнів прояву толерантності; схеми процесу толерантного реагування на партнера по спілкуванню, що включає особливості сприйняття іншої людини у випадку толерантного або інтолерантного реагування; психологічних механізмів толерантності; етапів і елементів толерантності в міжособистісній взаємодії; характеристик критичного діалогу як однієї з форм прояву толерантності в міжособистісному спілкуванні [3].

Отже, можна говорити про толерантність як характеристику педагога у двох планах – про толерантність як тенденцію (потребу) і толерантність як можливість (здібність).

Таким чином, толерантність як професійна якість педагога обумовлена такими основними характеристиками: розуміння індивідуальних особливостей партнера по спілкуванню, вміння почути іншу людину та зрозуміти її, терпимість до рис характеру та поведінки людей, сформованість засобів саморегуляції в ситуаціях фрустрації.

Література

1. Гершунский Б.С. Толерантность в системе ценностно-целевых приоритетов образования. // Педагогика. – 2002. - № 7. – С. 3-12.
2. Зятков А.Н. Толерантность как педагогическая категория. // Мир образования – образование в мире. – 2006. - №2. – С. 72
3. Кожухар Г.С. Модель усиленной мотивации: взаимодействие базовых механизмов межличностной толерантности. – 2007. – №2. – С.15-29
4. Колесніков Г.О. Менеджерський словник: Навчально-довідкове видання /Укладач Колеснікова Г.О. – К.: „ВД „професіонал”, 2007. – С.258.
5. Понятійно-термінологічний словник з соціальної роботи / за заг. ред.. І.В.Козубовський, І.І. Мигович. – Ужгород: Вид-во «Мистецька лінія», 2001.- 152 с.